

Дотик до історії

Нині Україна переживає нелегкі часи як у політичному, так і в економічному плані. Та попри труднощі країна міцніє, поступово перетворюється в державу з європейськими цінностями, а найголовніше – свідомість більшості людей змінилася. Важливо нині не втратити власної самобутності, не забути історії, знати її не спотворену, а дійсну. Не менш істотним було й залишається зберегти власну культурну спадщину — матеріальну й духовну культуру, яка витримала випробування часом і передавалася з покоління в покоління, як щось цінне й шановане. Безцінним надбанням українського народу є народне мистецтво та фольклор. Бо саме в них збережена пам'ять наших предків.

Полісся відіграє визначну роль в етногенезі українців. Тут збереглися найдавніші свідчення праслов'янської та проукраїнської культури, яку потрібно берегти, шанувати й відроджувати. Саме під таким гаслом 10 листопада ц.р. у Сарненському педагогічному коледжі РДГУ відбулася науково-практична конференція, приурочена до 110 річниці від дня народження Бориса Шведа. Її ініціаторами й організаторами були завідувачка Сарненським історико-етнографічним музеєм Раїса Тишкевич і викладач-методист Сарненського педагогічного коледжу Людмила Жакун.

Зі вступним словом до присутніх звернувся директор педколеджу, кандидат педагогічних наук Петро Горкуненко. Він привітав учасників конференції зі святом української писемності й мови, працівників культури й аматорів народного мистецтва, що відзначали напередодні, а також зі Всесвітнім днем молоді. Саме тому конференція набувала певної символічності стосовно дати її проведення. Адже заклад готує майбутніх учителів, науковців, які виховуватимуть молоде покоління в дусі національної свідомості, у любові до власного історичного й культурного минулого та сьогодення. Міський голова Світлана Усик, постійна гостя таких подій і заходів (і це приємно відзначити), теж вішувала всіх зі святами, побажала успіхів, наукових надбань і творчих злетів.

Раїса Тишкевич розповіла про біографію Бориса Шведа, який народився 10 липня 1906 року в місті Сарни в родині слюсаря депо залізничної станції. Батько, Григорій Семенович, працював залізничником, мати, Тетяна Василівна, ледве вміла писати й читати, але прекрасно володіла даром народного оповідача, захоплювалася вишивкою та гаптуванням. Саме вона прищепила старшому синові Борису (окрім нього, в родині зростали Ганна, Олександр, Марія, Микола) любов до мистецтва - живопису й літератури, змалечку заохочувала до віршування, була першою слухачкою й шанувальницею його ранніх творів.

Закінчивши чотири класи Сарненської гімназії (яку можна прирівняти до сьогоденньої незакінченої середньої освіти), став навчатися на перукаря. Отримавши спеціальність, працював спочатку помічником, а потім перукарем у містечковій перукарні. У 1927 році призвали в польську армію. Після військової служби одружився та переїхав у містечко Рожище, що неподалік Луцька, де трудився за фахом. У жовтні 1944 року мобілізували в Червону Армію, воював із фашистами. На початку 1945-го загинув біля села Чорна Струга, неподалік Варшави, де й поховали в братській могилі.

У тридцяті роки написав повість «Поліщуки», що в 1938 р. видали у Львові. Її окремою книжкою випустило видавництво «Каменярь» у 1965 році, а у 2002-ому перевидало Рівненське Товариство «Просвіта» ім. Тараса Шевченка. Борис Григорович написав ще два прозові твори — «Помста дочки» та «До ідеалів», але рукописи загубилися в роки війни.

На завершення виступу пані Раїса процитувала вислів видавців книги «Поліщуки»: «У своїй повісті Борис Швед... дає картини з поліського життя, картини, безумовно,

написані талановито і, що важливіше, правдиво життєві. Те, що читач знайде в повісті, - це дійсна правда, правдиве реальне життя, ні дрібки не прикрашене фантазією. «Поліщуки» - це... нотатник, писаний життям, а не уявою».

Далі дуже емоційно та з великим захопленням виступила Алла Українець, заслужений працівник культури України, завідувачка відділу етнографії Рівненського краєзнавчого музею, член Національної спілки краєзнавців України, розкривши тему «Етнографічна спадщина Поліського регіону». Розповіла, що за покликом серця займається вивченням етнографії Полісся. Побувала в багатьох етнографічних експедиціях. Багато чого з побаченого вразило, але пригадала одну з випадкових зустрічей, що запала в серце. Перебуваючи в одному з сіл, зайшла на подвір'я до старенької бабусі, яка народила багато дітей, зростила, а в старості живе сама. Розповіла про тяжке життя колись, а сьогодні, за її висловом, живе, як у раю. Досить часто скаржимося на негаразди, тому, на думку науковця, потрібно прочитати книгу Бориса Шведа «Поліщуки», щоб дійсно усвідомити, що хоча й живемо не як у раю, та все ж не так важко, як було колись. Пані Алла закликала з повагою ставитися до старших людей, учитися їхньої життєвої мудрості, берегти старі речі, що ще є в бабусиних скринях. У кінці доповіді науковець наголосила, що, на її думку, Сарненський район - центр вишивального мистецтва Рівненщини.

А Наталя Кірілкова, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови імені професора К.Ф. Шульжука РДГУ, виступила з темою «Дослідження говірок Рівненського Полісся, завдання та перспективи вивчення молодими дослідниками, учасниками «Діалектичних студій на теренах Рівненщини». Отож розповіла, що лабораторію «Діалектичні студії на теренах Рівненщини» створили для активного залучення студентів і молодих викладачів до науково-пошукової та дослідницької роботи, а це, у свою чергу, сприятиме підвищенню рівня фахової підготовки філологів, а також покращить якість навчальної роботи. Нині пані Наталя разом зі студентами записали вислови у 18 селах Рівненського Полісся, де ще досі зберігся й побутує унікальний діалект. Свої дослідження вони публікують у наукових виданнях.

З темою «Народознавчий аспект у паралельному зіставленні роману У. Самчука «Волинь» і повісті Б. Шведа «Поліщуки» виступила Олена Левшунова, вчитель-методист Сарненського педагогічного коледжу РДГУ. У роботі автор висвітлила, як і де переплітаються Волинь і Полісся в таких значущих для нашого регіону творах. Тут і ставлення до землі, традиції виховання в повазі до віри й батьків, пошанування гостей, бережливе ставлення до всього (природи, навколишнього середовища, їжі, хатнього начиння, одягу й ін.). Закликала до вивчення творів Уласа Самчука та Бориса Шведа.

З чудовою доповіддю виступила магістрантка РДГУ, колишня студентка педколеджу Катерина Дячок. Темою її дослідження була «Мотивація фітонімів у говірці села Смородськ Дубровицького району Рівненської області». Не менш цікавими були виступи студенток педагогічного коледжу Ірини Плескач і Катерини Лакути, які разом із науковим керівником Людмилою Жакун дослідили й висвітлили тему «Лексика обрядових страв свят зимового та весняного циклів у говірці с. Крупове Дубровицького району», а також «Багатство народної мови в повісті Бориса Шведа «Поліщуки».

Практичну частину провела директор МБК «Залізничник» Галина Куришко. Дитячий фольклорний ансамбль «Веретенце», яким вона керує, представив глядачам веснянки, що записали від Ганни Куришко з с. Карасин. Надзвичайно чудово виступив дитячий зразковий аматорський фольклорно-етнографічний колектив «Криниченька» з с. Велике Вербче під керівництвом заслуженого працівника культури України Ніни Добровольської. Вони показали обряд «Збирання юртвської роси». Дійство «Ой на Івана, на Купала» представили учасники дитячого зразкового аматорського фольклорно-етнографічного колективу «Оберіг» із с. Люхча (керівник Олена Гаврильчик). Мелодійним співом зачарували присутніх Любов Сорока та Сергій Гаврилюк - учасники вокального дуету «Білі береги». Доторкнутися до твору Бориса Шведа допомогла

театралізована інсценізація фрагменту повісті «Поліщуки» - «Казка дідуся», яку виконав студент педколеджу Роман Кобець та юний актор Матвій Лавор.

На завершення учасників конференції порадувала талантом племінниця Бориса Шведа - пані Тетяна, яка виконала на скрипці чудові музичні твори.

Людмила Стоян